

ΚΡΙΤΙΚΗΤης **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ****«Εύπορη» λογοτεχνία****ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ****Μια Μαρίνα Τζάφου**

εκδ. Πατάκη, σελ. 432

Μια Μαρίνα Τζάφου. Η αποθέωση της αντίφασης. Ένα ονοματεπώνυμο ακυρωμένο από μια αόριστη ανωνυμία. Ούτε ο τίτλος στο βιβλίο του Σωτήρη Δημητρίου ούτε το ομώνυμο διήγημα μνημιώνουν δριμύτερα τη Μαρίνα Τζάφου από το κηδεύσιμο στην αυλόθυρά της. Προτάσσοντας την ανωνυμία, ο Δημητρίου την επανατοποθετεί στην απέραντη χορεία της ανθρωπότητας, την απύθμενη πηγή κάθε αντιστομίας. Στα ογδόντα εφτά διηγήματα της συλλογής προεξάρχει η απειρία των ανθρώπων έξω, οι κρύφιας εμμονές που κανοναρχούν τον εσώτερο βίο, τα ιδεοληπτικά βάσανα, η ομπρία από εκκρεμότητες και σφηνοειδείς σκέψεις, ο δεινός μετωρισμός μεταξύ προσδοκίας και ματαιώσης, όλα λαβές για να μην ξεπεραστεί το όριο, το αναθεματισμένο όριο του καταληπτού, του αποδεκτού.

Είτε στον κεντρικό πεζόδρομο της Ηγουμενίτσας είτε στο πέταλο του Αρδηντού, ο αφηγητής, παρατηρητής και περιπατητής αλιεύει την πρόσφορη ύλη της μυθοπλασίας, ανθρώπους που εκούσια ή αθέλητα ξεστρα-

τίζουν από την πεπατημένη και λοξεύουν στις παρυφές. Σε κάθε πεζοπορία ελλοχεύει το ασύλληπτο, ένα ανίδωτο αντάμωμα. Ένα αστέιο μπορεί να γίνει σουρεάλ και ένα δάκρυ να θεριεύσει σε αναφιλητό. «Και κάθετα στο πλιόφως, κολλητά, στο πλάι, βαθύ σκότος». Και παντού βλέμματα, «όλο εκείνο το ασίγαστο μικροπέλαγο».

Στη «ζούγκλα του προσώπου» θάλλει απρόσμενη, απόκοσμη ομορφιά, λυσομανά το ανεξικνίαστο. Οι ανήμερες παρεκλίσεις περιθάλπουν σφοδρότατες συγκινήσεις. Η ομορφιά, το κατεξοχήν ζητούμενο, αποκαλύπτεται σε ανύποπτες ασυμμετρίες, σε ατακτοποιήτους σχηματισμούς. Οχι μόνον τη φαντασία αλλά και τη σάρκα αναπλάθει το παράλογο, το αταίριαστο. Μεσ στο λυσοσώδες σμίξιμό τους ένας νέος άνδρας και μια μεσήλικη γυναίκα «ανακάλυπταν την ζούγκλα της καύλας που κυρίως θρασομανά στο πρόσωπο». Η ομορφιά κρύβεται στις τσακίσεις, στα τσακίσματα, στις εσώτατες συνθλί-

ψεις της ψυχής. Ο Δημητρίου τις ανασύρει στο χαρτί με άκρα προσοχή και ευαισθησία. «Πάλι και πάλι στις τσακίσεις με άκρα επιμέλεια».

Στο αριστουργηματικό μυθιστόρημα «Ουρανός απ' άλλους τόπους», έναν γλωσσικό θησαυρό της ελληνικής λογοτεχνίας, ο Δημητρίου έφτιαξε, θαρρείς, από λέξεις παλιές και πολύτιμες μια εξαιρετική επιτύμβια στήλη. Στο παρόν βιβλίο επανέρχεται στο μυθιστόρημα, τονίζοντας πως μείζων σκοπός του ήταν να μεταφέρει «τον ήχο όπως ακριβώς τον άκουσα».

«Είχα αποφασίσει πως σε αυτό το βιβλίο δεν θα κάνω την παραμικρή γλωσσική παραχώρηση, δεν θα προσφέρω οικείες αναγνωστικές στιγμές». Σε ένα πεζό της συλλογής παραχωρεί μια γλωσσική επεξήγηση: «Ποριά στον δημώδη λόγο σημαίνει το πέρασμα σε κήπο, σε χωράφι, σ' αμπέλι που κλείνει με πρόχειρο πορτόνι. Αυτό το πορτόνι λέγεται λιάσσα και προέρχεται απ' το αρχαίο ελάσσα, για να μάθουμε και κάτι χρήσιμο.

Όπως κι η ποριά άλλωστε, που ετυμολογείται εκ του πόρου». Στον Δημητρίου η διάλεκτος αίρεται στην ύψιστη έκφανση της ελληνικής γλώσσας. Σημειώτεον ότι στη συλλογή καταλύεται κάθε μυθοπλαστική σύμβαση. Η επικυριαρχία της ασυδοσίας είναι απόλυτη και απολαυστική.

Τα μέγιστα έργα της λογοτεχνίας είναι πρωτίστως γλώσσα, επίμοχθα πεποιημένη, ακόμα και όταν παρουσιάζεται αχειροποίητη. Αν κανείς περιοριστεί στην πλοκή των διηγημάτων και των μυθιστορημάτων του Δημητρίου, τον αδικεί κατάφωρα. Διότι η πεζογραφία του συνίσταται σε εντελέστατες γλωσσικές επιτεύξεις. Δεν είναι μόνο ταλέντο. Είναι και μέριμνα να ακουστεί ο λόγος των αιώνων, απότοκη της αδημονίας του βλέμματος να απλωθεί στην ανοικτωσιά της γλώσσας. Αυτό το αιθέριο άκουσμα απολαμβάνουν στο καταληκτικό πεζό οι άνθρωποι του μέλλοντος, που ο Δημητρίου τους φαντάζεται να περιδιαβαίνουν σε υπερβατικές βιβλιοθήκες, αναφύομενες από τον φλοιό της γης. Ίσως σε αυτήν ακριβώς τη φαντασίωση έγκειται η συγγραφική αθανασία, σε «μια ονειρώδη μυθιστορηματική ζωή όπου δεσπόζει το ρίγος της νοσταλγίας και του αλλόκοτου».